

STADSNIEUWS

Fantastisch Orgelspel van Jeanne Demessieux SUPERIEUR INTELLECT.

Verheugend was de belangstelling voor de Parijse organiste Jeanne Demessieux in de Pieterskerk. Zij is een dier verschijningen tegenover wie de „critiek“ ternauwernood een taak heeft.

Het auditorium scheen geëlectriseerd! Men wachtte na afloop geduldig om, als een zwijgende hulde, een blik te slaan op de kunstenaars, wanneer zij de winteltrap zou zijn afgedaald: eenvoudige, pittige gestalten, die tegen wil en dank tussen twee mensenhagen had te schrijden.....

Het programma vermeldde tweemaal Bach en eenmaal Mozart, voor het overige Franse namen. Geheel Frans was dan ook de visie der speelster, met die oer-franse kenmerken: technische perfectie, soberheid in het gebruik der middelen, harmonie tussen verstand en gevoel.

Haar virtuoos kunnen bleek ongeëvenaard! Zij leverde, als een waardige leerlinge van Dupré, een pleidooi voor het postulaat, dat de orgelbespeler allereerst meester in de pianistiek zij.

Opvallend was de sobere, onfeilbare trefzekerheid, gericht op kristalheldere stemvoering.

Wel hadden wij in Bach's g-moll Fantasie en Fuga gevarieerder registratie gewenst.

Vergeleken bij onze eigen organisten was de indruk wat monotoon, maar de heilige vaart der fuga, de evenwichtigheid, de klaarheid van de zinsbouw, de doorzichtige verhoudingen van het polyphone weefsel zullen ons jarenlang heugen. En welk magistraal pedaalgebruik, dat in geen maat een andere stem overdoezelt.

Van Mozart werd de 1e Fantasie ten gehore gebracht en van Clérambault het onvergankelijk gespeeld weergegeven „Basse et Dessus de Trompette“, waarbij het fijnzinnig begrip voor klankgeheim evident was.

De reproductie van Franck's 2e Korraal was meesterlijk.

Widor's Allegro uit de 6e Symphonie waarden wij voornamelijk om de nobele virtuositeit der voordracht, evenals Dupré's Scherzando.

Interessant was het, eindelijk een orgelwerk van Messiaen te horen. „Bouquet Céleste“: onwezenlijke sfeer en, natuurgeluiden zoekende, naargeestig-waarmoedige stemming.

Daarop twee koraalvoorspelen van Demessieux zelf, bondige vakkundig gebouwde stukjes, zonder zucht naar baanbrekend werk.

Ten slotte de improvisatie, waarmee de artiste het concert besloot. Een thema, een motief bevattend van de Leidse madrigalist Cornelis Schuyt, ging in gesloten enveloppe naar 't orgel, tweemaal werd het voorgespeeld en er werd een registratie uitgekozen. Onmiddellijk zette een model-fuga in, de logische muzikale denkkraft en de zin voor vorm en proportie der speelster bewijzend, die de melodie voerende stem met eigen zelfstandig leven wist te vervullen. Deze vrouw moet een super-intellect bezitten!

Jeanne Demessieux is 27 jaar en was reeds op 12-jarige leeftijd organiste van een grote kerk te Parijs. Zij behaalde alle denkbare prijzen en presteerde het twee jaar geleden, in een reeks van 12 concerten 1500 bladzijden uit het hoofd te spelen! — Ad Int.

JEANNE DEMESSIEUX IN DE PIETERSKERK.

Voor Leiden heeft de jonge Parijse organiste Jeanne Demessieux een druk bezoek gehad op haar concert van gisterenavond. Dit bezoek zou wellicht nog groter zijn geweest, wanneer haar concert niet een week vervoegd was geworden, en bovendien het Haagse jongenskoor ook nog vele naar de Geheerzaal had gelokt. De faam van deze organiste was haar al voorgegaan. Dus zetten wij ons tot aandachtig en ontvankelijk luisteren en zij heeft ons door haar spel in vervoering gebracht. Zij begon met Bach n.l. met de geweldige „Fantasie en Fuga g kl. t.“ en wij werden onmiddellijk geboeid door de statigheid van de aanvang (de Fantasie iets meer gedragen dan men deze hier meestal speelt) en een fuga, zó vaardig rhythmisch en transparant, dat de beheersing over haar majestueus instrument evident is. Hoogst muzikaal registreerde zij het Bachchoral en als men Mozart zo losjes uit de vingers hoort vloeien, komt men terdege onder de bekoring van haar voordracht. De interpretatie van Clérambault's Basse et Dessus de Trompette (18e eeuwse componist) was zo mooi dat alles wel voldaan zal hebben aan de bedoelingen van de componist. In het „2e choral b kl. t.“ van César Franck gaf zij een zeldzaam gevoelig rubato. Zij verstaat 't kunstig registreren. Opbruisend van temperament en uiterst virtuoos was het Allegro van Widor, prachtig van tempo en heel apart in opvatting en expressief gaf zij Messiaen's „Bouquet Céleste“. Het Scherzando van Dupré, (als compositie misschien wat minder) werd bijzonder kernachtig en feilloos gespeeld. Twee fraaie choralen van eigen hand gaven een kijk op haar compositorisch talent. Zij improviseerde op een door Leo Mens gegeven thema uit de Canon van Cornelis Schuyt (rond 1600 organist van de Pieterskerk). „Bewaert, Heer, Holland en Zalight Lijden“, Zij improviseerde op dit gegeven, met voldragen muzikaliteit en grote kennis, zodat het werd tot een grandioos slot, door prachtige rhythmen en gloed van klank. De jonge organiste met haar eminente eigenschappen blijkt een musicienne te zijn, die een nauwgezet artistiek geweten heeft en een diep besef van kunstenaars verantwoordelijkheid. Zulk musiceren is een evenement, waarvan men naar waarde heeft genoten.

J. Kortmann.

R.C.N.

Leidsche Courant

Jeanne Demessieux in de Pieterskerk

Het Pieterskerkorgel heeft prachtige klankkwaliteiten, maar het is niet gemakkelijk te bespelen. De toetsen hebben een enigszins afwijkende breedte en de aanslag is tamelijk zwaar. Er is mannelijke kracht voor nodig om met gekoppelde manualen te spelen. Wij hebben ons daarom met enige zorg afgevraagd, of de tengere Française, die uiteraard slechts enkele uren tijd had om met het orgel vertrouwd te raken, zich gisteravond niet gehandicapt zou voelen.

Doch deze zorg is overbodig gebleken. Jeanne Demessieux past zich direct aan de eigenaardigheden van een orgel aan. Zij heeft heel weinig tijd nodig, om te weten wat zij met de klankmogelijkheden van een orgel kan doen. En zij heeft het Pieterskerkorgel zo prachtig en rijk geschakeerd laten klinken, als men na een voorbereiding van slechts enkele uren niet voor mogelijk zou hebben gehouden. Zij opende het concert met de fantasie en fuga in g van Bach. Naar onze smaak zette zij de fantasie met haar romantische harmoniek (en harmonische verwisselingen!) te streng, te veel als een praeludium op. Maar dat doet niets af aan haar technisch volmaakte, intens muzikale weergave. De fuga werd virtuoos gespeeld, met een volmaakte technische precisie, met de uiterste doorzichtigheid en een lapidair rythme. Wij mogen wel zeggen, dat wij onafgebroken geboeid en met stijgende bewondering naar de jonge organiste hebben geluisterd. In het diepzinnige koraal „Nun komm, der Heiden Heiland“ van Bach, in de fantasie van Mozart, de dialoog van Clérambault en het tweede koraal van Franck toonde Jeanne Demessieux zich een groot organiste en een groot kunstenaar. In het Allegro uit de 6de symphonie van Widor en het Scherzando van Dupré bovendien een virtuoze, die het schijnbaar onmogelijke weet te realiseren. Is het bij snelle staccatopassages in het pedaal reeds moeilijk het lichaam in evenwicht te houden, dit wordt bijna onmogelijk bij een te hoge orgelklank. De organiste speelde deze werken echter met een zeld-

zaam virtuoos gemak; niemand kon iets merken van de zeldzame moeilijkheden, die overwonnen moesten worden.

Interessant was de kennismaking met een werkje van Messiaen en met twee koraalvoorspelen van de concertgeefster. De avond werd besloten met een improvisatie op een thema van Leo Mens. Dit thema was bedoeld als een muzikale herinnering en hulde aan Cornelis Schuyt, die omstreeks 1600 als stadsorganist in Leiden werkzaam was. In dit thema werd een toespeling op de naam Schuyt gemaakt, terwijl er ook een motief uit een canon van Schuyt op de tekst „Bewaert Heer Holland en zalight Leyden“ in verwerkt was.

Jeanne Demessieux heeft dit thema contrapuntisch interessant en met een boeiende climax bewerkt. Voor de zoveelste maal heeft zij bewezen, dat haar improvisatorische gaven even groot zijn als haar virtuoze.

De kerk was vrij goed bezet, maar nog niet zoals in Rotterdam, waar enkele honderden mensen teleurgesteld moesten worden. Wij twijfelen er echter niet aan, dat een volgend optreden van deze organiste in Leiden een overweldigend succes zal worden.

HENNIE SCHOUTEN.

De 27-jarige Parijse organiste Jeanne Demessieux voor het orgel der Pieterskerk. Foto N. van der Horst

Mr. Leidsche Courant

Orgelconcert in de Pieterskerk

Het was heel anders dit keer in de Pieterskerk: we verwachtten zoveel er was een stemming van nieuwsgierigheid en de zeer bezette kerk wachtte in spanning op het orgelspel van Jeanne Demessieux. Ge kent die stemming wel, als men u verteld heeft, dat er een „wonderkind“ zal komen. Het kind is echter niet gekomen: wel het wonder. Een wonder van uitermate gerijpte muzikale volgroeiheid. Dit Franse meisje speelt Bach zoals zij haar dagelijks brood eet: hongerig, met gemak, vloeiend. Deze interpretatie maakte de indruk van geen inspanning kostende voldragenheid.

Vol van prachtige tinten en rijk van gemoed speelde zij een verrukkelijke fantasie van Mozart, een geniaal koraal van Franck en een uitermate teer stuk van Messiaen: „Bouquet Céleste“. Dupré met zijn „Scherzando“ en Widor met het „Allegro“ uit de 6de Symphonie hebben ons hart niet veroverd.

Maar Jeanne Demessieux deed mij in gedachten teruggaan naar de oude grote virtuozen-tijd en zo zag ik Marco Enrico Bossi voor zijn orgel zitten. Ook hij speelde zonder enig technisch bezwaar het gehele orgel-repertoire.

Met de „Deux Chorals Préludes“ van de speelster gaf zij ons niet de indruk van een wonderlijk composietalent. En dit deed zij ook niet bij de improvisatie op een thema, dat onze stadgenoot, de organist Mens, haar had aangeboden. Dit thema begon met c, es, c, b (in resoluut aan Cornelis(C) Schuyt(S-es, C. H (B)) en daarna een motief uit een Canon van Schuyt. We bemerkten, dat dit thema niet de liefde had van de Française. Hoe kan ook een buitenlandse kunstenaar de Nederlandse folklore van gras, water en koren aanvoelen? Om kort te zijn: deze improvisatie voldeed niet en gaf geen voldoende blijk van grote vormbeheersing.

Summa summarum echter: Jeanne Demessieux liet zich kennen als een geniale organiste. H. T. M.

„Het Vrije Volk“

Leids' Dagblad